

SETESDAL AUSTHEI VILLREINOMRÅDE

Foto: Svein Ekre

BESTANDSPLAN 2019 – 2023

OG

AVSKYTINGSPLAN 2019

Setesdal Austhei
Villreinlag

Godkjent av Villreinnemnda for Setesdalsområdet 04.04.19

FORORD

Dette er den sjuende bestandsplanen som utarbeides for Setesdal Austhei villreinområde. Den omhandler i utgangspunktet bare bestandsforvaltningen. Styret i Setesdal Austhei villreinlag, SAVL, har vært ansvarlig for utarbeidelsen av planen. Kurt Jerstad, Jerstad Viltforvaltning har vært innleid som faglig bistand i prosessen. Planen er skrevet av Kurt Jerstad i samarbeid med styret.

Planen er organisatorisk behandlet i form av innledende møte mellom Kurt Jerstad og styret i SAVL. Målsettinger ble diskutert og fastsatt på styremøte i SAVL 22. januar. Et utkast til bestandsplan og avskytingsplan ble gjennomgått på samme møte.

INNHOLD

FORORD.....	2
INNHOLD.....	2
SAMMENDRAG.....	2
Innledning.....	3
Bestandsstatus	3
Bestandsstørrelse	3
Kondisjon – kalvetilvekst.....	4
Avskyting	5
Bestandsstruktur	7
Forvaltningsmål.....	7
Hovedmål	7
Delmål	8
Virkemidler og registreringer	9
AVSKYTINGSPLAN SETESDAL AUSTHEI 2019.....	11

SAMMENDRAG

I planen gjennomgås bestandsstatus og grunnlaget for målsettinger i en ny planperiode diskuteres. Utkast til planen har vært til gjennomgang hos styremedlemmene. For den nye planperioden, 2019 - 2023, er det definert følgende målsettinger.

Hovedmål:

Villreinbestanden i Setesdal Austhei villreinområde skal holdes på et nivå som ikke reduserer beitegrunnlaget og forvaltes på en måte som gir sunne og livskraftige dyr.

Delmål bestandsstørrelse:

Vinterbestanden i Setesdal Austhei skal i planperioden økes opp mot 1500 vinterdyr.

Delmål storbukkandel:

Storbukkkandelen i Setesdal Austhei skal holdes på minst 20%

I planperioden vil det bli utarbeidet årlige avskytingsplaner. Disse vil bygge på eksisterende kunnskap om bestandsutviklingen og utformes slik at målene i bestandsplanen kan oppnås.

Innledning

Bestandsforvaltningens oppgave er å forvalte villreinstammen innenfor de rammer som settes av beitesituasjonen og øvrige samfunnsinteresser. I forrige planperiode fikk vi flere bra kalvetellinger, en minimumstelling på vinteren 2017, samt en strukturtelling i 2017. Ved starten på denne planperioden har vi derfor et bra beslutningsgrunnlag. Kvaliteten på dyra i SA er god og med eit bestandsmål på 1500 vinterdyr vil ein neppe forringe beitegrunnlaget.

De fleste er i dag enige om at hovedutfordringene ved villreinforvaltningen er knyttet til arealforvaltningen. Dette innebærer at villreinlaget skal bidra til å hindre utbygging og andre aktiviteter som hindrer reinens bruk av trekkveier og tilgang til beiteressurser. Villreinlaget er kjent med at det pågår et prosjekt angående adaptiv løypekjøring i sårbare områder for villrein rundt Hovden. Laget er bekymret for at det ikke tas nok hensyn til villreinen i denne saken.

I nordområdet har Setesdal Austhei i stor grad en felles villreinbestand sammen med Setesdal Ryfylke. I perioder har det tidligere vært stor aktivitet av dyr mellom disse områdene. Det er derfor spesielt viktig at reinens trekkveier mellom de to villreinområdene ikke ødelegges og at det er en god kommunikasjon mellom de ulike aktørene i villreinforvaltningen i de to områdene.

GPS-sendere på en del simler har i en årrekke vist at en stor andel av bestanden regelmessig krysser Rv 45 ved Bjørnevatn, sørover om våren og nordover om høsten. Høstflyttingen har variert mye i tid mellom de ulike årene. I november 2018 var det registrera om lag 200 dyr sør for RV45 på Torvikheia.

Bestandsstatus

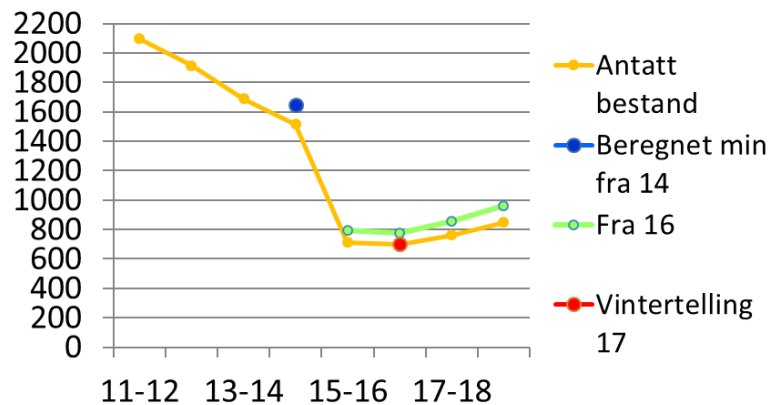
Bestandsstørrelse

Villreinbestanden i Setesdal Austhei er ikke fysisk atskilt fra naboområdene Setesdal Ryfylke, Hardangervidda og Våmur-Roan. Det foregår i perioder betydelig utveksling av dyr med disse naboområdene. Selv med regelmessige og gode tellinger vil det derfor til enhver tid være tvil knyttet til bestandstørrelsen. I tillegg er det et problem at dyrene i sørområdet i store deler av året oppholder seg i skogen og av den grunn er vanskelig å registrere. Dette medfører at det er vanskelig å gjennomføre regelmessige gode tellinger.

Ved beregningene av bestandsutvikling i den forrige bestandsplanen brukte vi 5% naturlig dødelighet (all avgang utenom lovlig jakt). En del har ment at dette kanskje har vært for lite. På Hardangervidda og i Setesdal-Ryfylke har de nå valgt å bruke 6,5%. Vi velger nå å gjøre det samme. Dette gir en litt flatere kurve når bestanden er i vekst og oppfattes som mer riktig av mange innen villreinforvaltningen.

I løpet av forrige planperiode skjedde det en brå bestandsnedgang. Ved å kombinere tall fra kalvetellingen i 2014 med tall fra strukturtelling kunne vi beregne at bestanden den etterfølgende vinter var i overkant av 1600 dyr. Ut fra kalvetelling i 2016 ble det beregnet at

vinterebestanden bare var ca 800 dyr. Dette ble støttet av en vintertelling i 2017 hvor det ble funnet litt over 700 dyr. I løpet av 1-2 år har vi altså mistet halvparten av bestanden. Dette er vist i Figur 2 nedenfor. De to siste årene har det derfor vært et mål å øke bestanden igjen. Ved kalvetellingen i 2018 ble det fotografert og talt opp 218. Det ble felt 61 dyr. Vi kan derfor være sikre på at bestanden nå er i vekst.

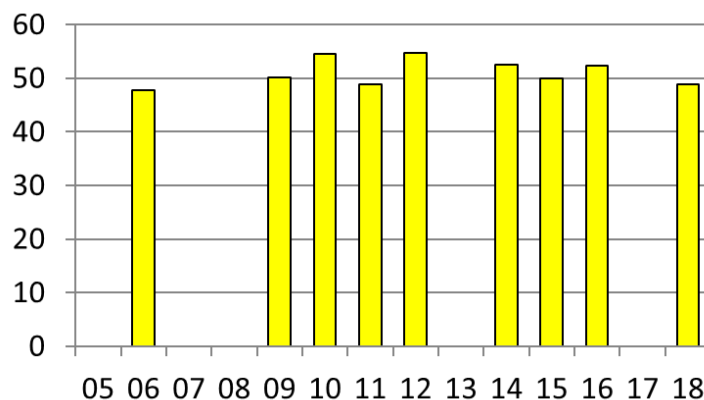

Figur 1. Beregnet bestandsstørrelse i Setesdal Austhei.

Kondisjon – kalvetilvekst

I forrige planperiode ble det gjennomført flere gode kalvetellinger. Det vil si at det fra helikopter blir funnet og fotografert fostringflokker i juni-juli. Figur 2 nedenfor viser at kalveproduksjonen har holdt seg høy. Ca 50 kalv per 100 simle/ungdyr er på høyde med de beste villreinområdene i Norge bortsett fra Forollhogna.

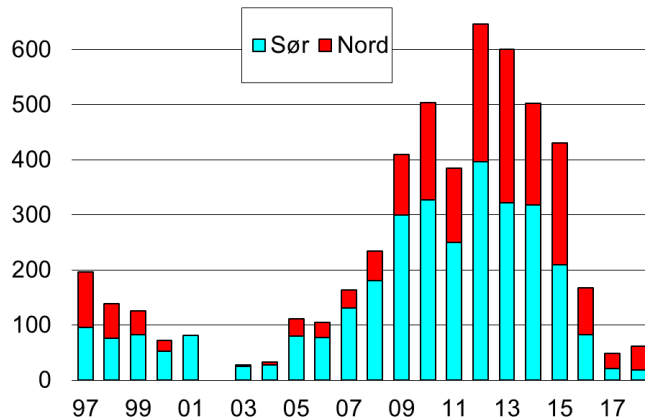
De siste par årene har det blitt felt veldig få dyr. Vi har derfor ikke registrert kjevelengder disse årene.

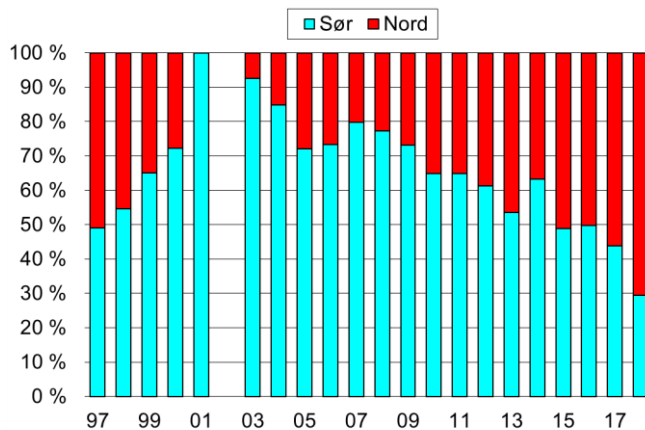
Figur 2. Antall kalv per 100 simle/ungdyr funnet i Setesdal Austhei

Avskyting

I 2002 ble det ikke felt noen dyr i SA og de nærmeste par årene før og etter dette ble det skutt svært få dyr. I nordområdet ble de i praksis nesten ikke skutt dyr i denne perioden. Etter det har avskytingen økt ganske jevnt og fort fram til en topp i 2012. Deretter gikk det jevnt nedover til 2016 (Figur 3). De to siste årene har det blitt skutt få dyr for å bidra til vekst i bestanden. Figur 4 viser at de siste 15 årene har en gradvis større andel av dyrene har blitt felt i nord.

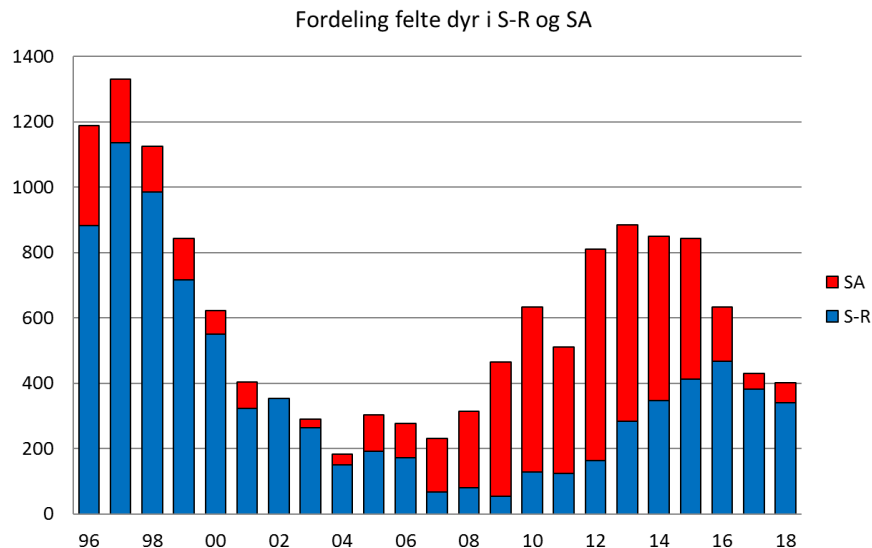

Figur 3. Antall felte dyr i Setesdal Austhei fordelt på nord og sør.

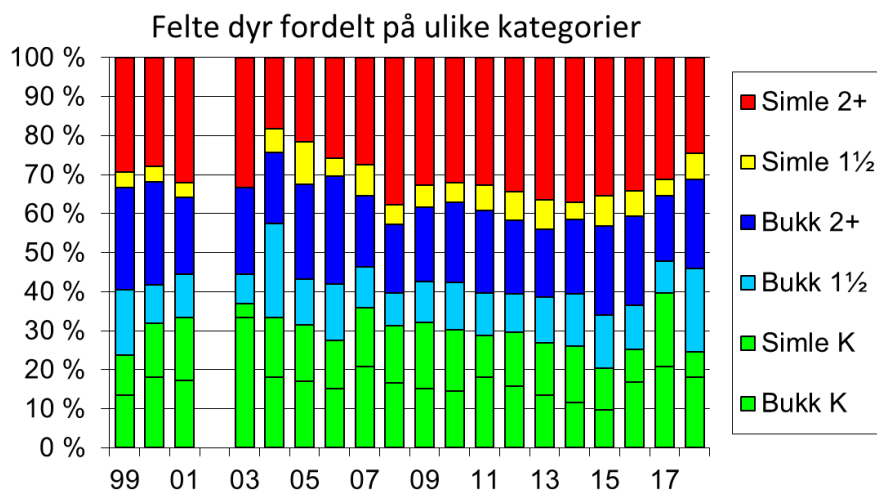
Figur 4. Andel i prosent av dyr felt Setesdal Austhei fordelt på nord og sør.

I Figur 5 er avskytingen vist for Setesdal Austhei og Setesdal-Ryfylke samlet. Avskytingen har variert mye. S-R ønsker fremdeles å øke bestanden i sør, mens det er et mål å stabilisere bestanden i nord.

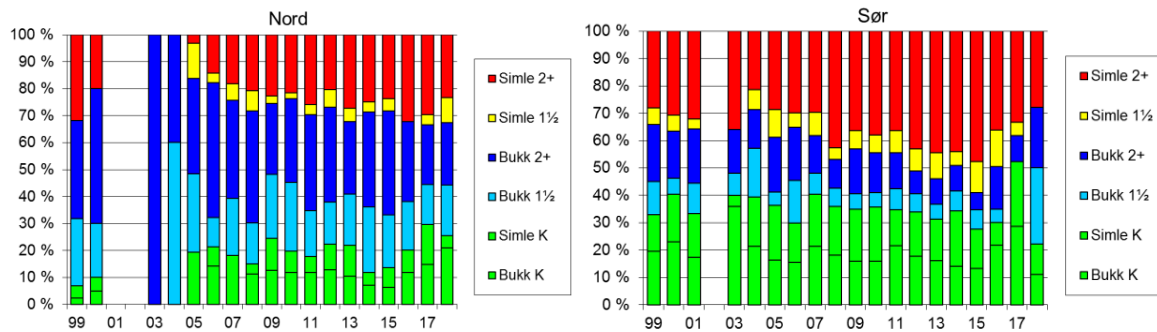
Figur 5. Felte dyr samlet for Setesdal Austhei og Setesdal-Ryfylke

Fordelingen på alder og kjønn blant de felte dyrene i SA er vist i Figur 6 nedenfor. Det har ikke skjedd noen særlige endringer på denne fordelingen for Setesdal Austhei totalt før de to siste årene. Disse to siste årene er det felt svært få dyr. Da kan det være tilfeldigheter som gjør at andelen i uttaket av kalv og bukk har variert mye.

Figur 6. Felte dyr i Setesdal Austhei fordelt i prosent på kjønn og alder.

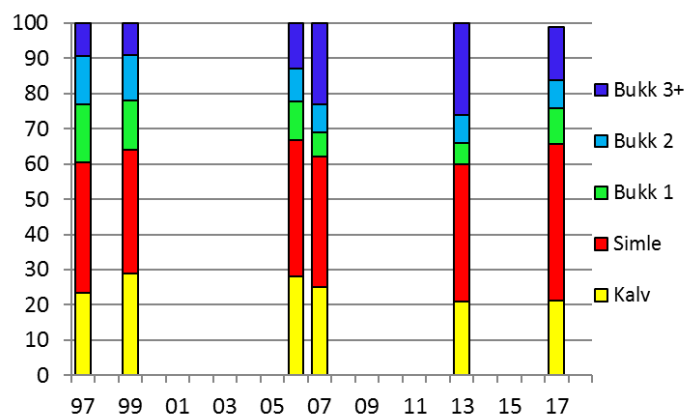
Det har siden fredningen i 2002 vært stor forskjell i fordelingen av ulike kategorier dyr mellom nord og sør. Det har hele tiden blitt felt en større andel bukker i nord, mens det har blitt felt en større andel simler og kalver i sør. Figur 7 viser imidlertid at andelen i sør har variert mye de siste to årene.

Figur 7. Fordelingen i prosent av felte dyr for nord og sør i Setesdal Austhei.

Bestandsstruktur

For at strukturtellinger skal gi et sikkert bilde av sammensetningen i bestanden bør ca 50% av dyrene inngå i tellingene. I 2017 ble det gjennomført strukturtelling i SA (Figur 8). Vi antar at denne tellingen omfattet omtrent halvparten av bestanden. Det ble da registrert 15% storbukk. Dette er betydelig lavere enn det som ble funnet i 2013, og også mindre enn målsettingen om minst 20%.

Figur 8. Strukturtellinger i Setesdal Austhei

Forvaltningsmål

Hovedmål

Ved forvaltningen av en villreinbestand er det svært viktig at bestanden holdes på et nivå som ikke reduserer beitegrunnet. Hvis bestanden blir for høy blir beitene nedslitt og bestanden må senere reduseres betydelig i lengre tid for at beitene igjen skal ta seg opp.

Hovedmål:

Villreinbestanden i Setesdal Austhei villreinområde skal holdes på et nivå som ikke reduserer beitegrunnet og forvaltes på en måte som gir sunne og livskraftige dyr.

Delmål

Bestandsstørrelse

Både bestandsstørrelse og beitegrunnlag er vanskelig å tallfeste i Setesdal Austhei. Bestanden er nå antatt å være på nesten 1000 vinterdyr. Dette er betydelig lavere enn det bestandsmålet på 1500 dyr som ble satt i forrige bestandsplan.

Det er derfor et mål å øke bestanden fra dagens nivå og opp mot 1500 dyr. Radiomerking av en del simler har vist at det regelmessig foregår en forflytning av en stor del av bestanden over Rv 45. Som i forrige bestandsplan velger vi derfor å se hele villreinområdet samlet når det gjelder målsettinger og ikke gjøre et skille mellom nord og sør.

Delmål bestandsstørrelse:

Vinterbestanden i Setesdal Austhei skal i planperioden økes opp mot 1500 vinterdyr.

Bestandsstruktur

Bukkeandelen i bestanden og andel fridyrkort i kvoten er et stadig tilbakevendende diskusjonstema. Selv om de fleste jegerne vil ha en stor bukkeandel i jakta er det ofte vanskelig å følge dette opp i praksis ved å ha et begrenset bukkeuttak.

Storbukken har stor betydning på flere vis i en villreinbestand:

- Storbukken er et ettertraktet jaktobjekt og representerer en stor verdi for rettighetshaver og jeger. En stor andel storbukk i bestanden gir også muligheter for å felle flere storbukker.
- Storbukken utnytter gode sommerbeiter i randområdene til oppbygging av kroppsstørrelse. Dette bidrar til å øke ressursgrunlaget for bestanden.
- Ved å ha en stor bukkeandel i bestanden kan man derfor ha en høyere bestandsstørrelse uten at beitepresset økes vesentlig i sentralområdene.
- For å kunne bevare villreinen i Setesdal Austhei er det svært avgjørende at randområdene blir tilgjengelige for reinen i tiden framover. For at ikke randområdene fortsatt skal bli bygget ned bit for bit er det viktig at ”folk flest” oppfatter at disse områdene faktisk blir brukt av reinen. Det er først og fremst bukeflokkene som utnytter randområdene og som blir observert av mennesker. En høy bukkeandel i bestanden vil derfor bidra til at leveområdet ikke reduseres i areal.
- Forskning har vist at bukkene i mye større grad enn fostringsflokkene utnytter beiteressursene inntil menneskelige installasjoner eller aktivitet. Med tanke på å utnytte de totale beiteressursene vil der derfor ha stor betydning å ha en stor bukkeandel.
- Forskning har tydet på at mye storbukk i bestanden medfører tidligere brunst hos simlene. Dette fører igjen til tidligere kalving, høyere kalve- og simlevekter og dermed lavere kalvedødelighet.

På bakgrunn av strukturtellingen som ble gjennomført i SA i 2017 er det grunn til å anta at storbukkandelen i dag er under målet på 20%. Det er et mål å holde storbukkandelen på et høyt nivå og målsettingen holdes derfor uforandret fra forrige planperiode.

Delmål storbukkandel:

Storbukkandelen i Setesdal Austhei skal holdes på minst 20%

Virkemidler og registreringer

For å tilpasse avskytingen til målsettingene vil det årlig bli utarbeidet en avskytingsplan for Setesdal Austhei villreinområde. Det vil i planperioden være aktuelt med differensiert minsteareal innenfor villreinområdet.

Setesdal Austhei
Villreinlag

AVSKYTINGSPLAN

SETESDAL AUSTHEI 2019

Foto: Svein Ekre

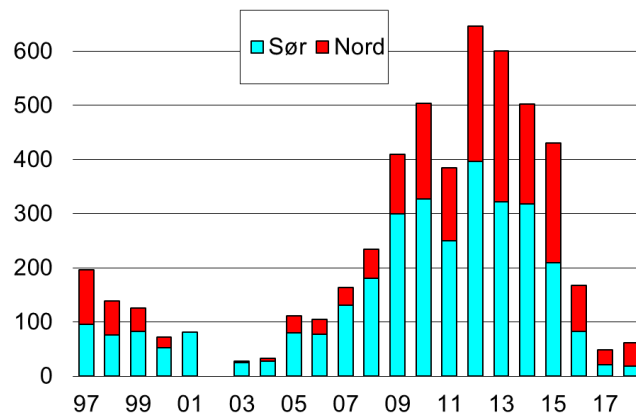
AVSKYTINGSPLAN SETESDAL AUSTHEI 2019

Innledning

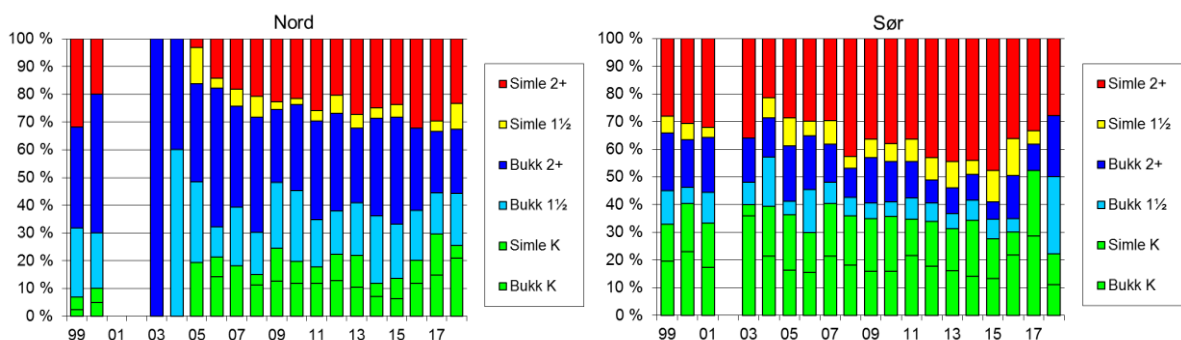
Årets avskytingsplan har framkommet som et resultat av diskusjonene om bestandsstatus, mål og virkemidler. Målene i bestandsplanen ligger selvfølgelig i bunnen, men det er også forsøkt å ta hensyn til de signaler som er kommet fra rettighetshavere og andre med interesser i villreinforvaltningen. Prosessen er gjennomført som et samarbeid mellom Jerstad Viltforvaltning og styret i SAVL.

Avskyting

I 2018 ble det totalt felt 61 dyr. Dette tilsvarer 81% av fellingsmålet på 75. Dette er en litt høyere andel enn året før med samme kvote.

Figur 1. Felte dyr i Setesdal Austhei fordelt på nord og sør.

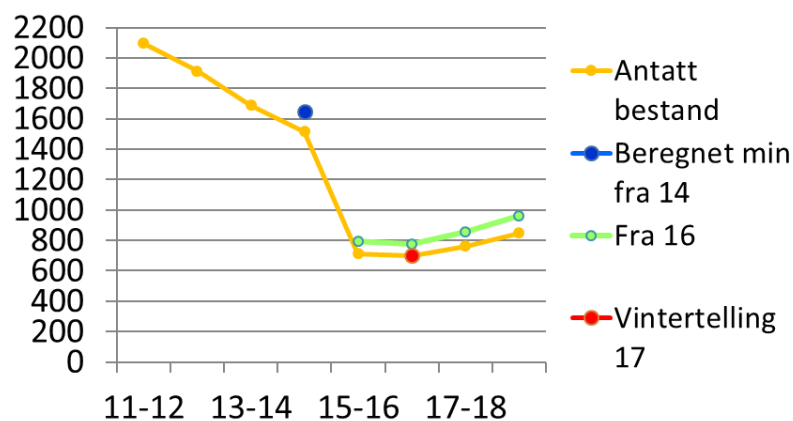
Figur 2. Fordelingen av ulike kategorier dyr felt i nord og sør.

Figur 2 viser at det er stor forskjell i fordelingen av ulike kategorier dyr mellom sørområdet og nordområdet. Andelen felt bukk har vært betydelige høyere i nord, mens det for kalv og simle har blitt felt en betydelig større andel i sør. De to siste årene har andel dyr felt av ulike kategorier variert svært mye i sør. Dette skyldes trolig tilfeldigheter på grunn av at det bare er felt noen få dyr.

Bestandsstørrelse

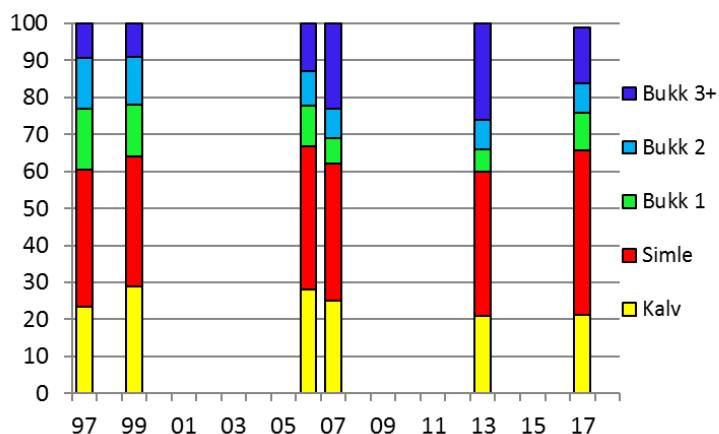
På grunn av områdets størrelse, skogdekke og topografi er det svært vanskelig å få nøyaktige tall for bestandsstørrelsen i Setesdal Austhei. De siste årene har vi imidlertid vært heldige og fått flere relativt gode tellinger. Selv om tellingene bare gir minimumstall har vi i dag et mye bedre grunnlag for å forvalte bestanden enn vi hadde for bare få år siden.

I siste planperiode har vi opplevd brå endringer i bestandsnivået. Ut fra kalvetelling i 2014 hadde vi den følgende vinter i overkant av 1600 dyr. Ut fra kalvetelling i 2016 og vintertelling i 2017 var bestanden imidlertid halvert. Det ble derfor plutselig et mål å øke bestanden igjen. Sterkt redusert avskyting de to siste årene har ført til en vekst i bestanden (Figur 3). Vi legger nå til grunn at vi har en bestand på 900-1000 dyr.

Figur 3. Bestandsstørrelse beregnet ut fra tellinger.

I siste planperiode ble det gjennomført en bra strukturtelling i 2017. Resultatene fra denne tellingen tyder på at andelen storbukk er noe lavere enn målsetting på 20% (Figur 4).

Figur 4. Strukturtegninger for Setesdal Austhei

Forutsetninger

Ved utarbeidelse av årets avskytingsplan for Setesdal Austhei villreinområde er følgende hovedpunkter lagt til grunn:

- Det legges til grunn at bestanden denne vinteren er 900-1000 dyr.
- Ved kalvetellingen sist sommer ble det funnet 218 kalver. Det ble felt 61 dyr. Vi har altså en dokumentert tilvekst på 157 dyr.
- På grunnlag av tellinger og beregninger legges det til grunn at det blir en produksjon i 2019 på ca 250 kalver.
- Det antas at jaktuttaket i 2019 vil ta ut mindre enn tilveksten slik at bestanden vil vokse med ca 100 dyr til neste år.
- Det legges til grunn at storbukkandelen kan være lavere enn målsettingen på 20%.
- For å øke rekrutteringen til voksen bukk reduseres andel simle/ungdyr fra 25 til 20%. Andelen kalvekort økes tilsvarende.
- Forventet felling settes til 25% for hele området.
- Kortfordelingen holdes uendret fra i fjor.
- Kortfordeling og minsteareal skal være lik i hele området.

Avskytingsplanen

Dersom punktene ovenfor sammenholdes med målsettingene i bestandsplanen tilsier dette at avskytingen i 2019 bør holdes noenlunde på samme nivå som i fjor. Dette vil sikre at det tas ut mindre enn tilveksten slik at antall vinterdyr nærmer seg bestandsmålet på 1500 dyr. I 2018 brukte vi et minsteareal på 8 km² i hele området. Dette medførte en kvote på 300 dyr og vi hadde et fellingsmål på 75 dyr. Vi oppnådde 81% av målet. Vi opprettholder dette minstearealet og med en økende bestand forventer vi at fellingsmålet oppnås i 2019.

Strukturtegningen i 2017 tyder på at storbukkandelen i bestanden kan være lavere enn målsettingen. Vi ønsker derfor å øke rekrutteringen til voksen bukk. Vi velger derfor å redusere andelen simle/ungdyr-kort fra 25 til 20%. Andelen kalvekort økes tilsvarende. Kortfordelingen blir da som følger: 15% frie dyr, 20% simle, 20% simle/ungdyr og 45% kalv. Kortfordelingen settes som i fjor lik i hele villreinområdet.

Avskytingsplan Setesdal Austhei					
2019					
Kortfordeling:			Frie dyr:	15 %	
			Simle:	20 %	
			Simle/ungdyr:	20 %	
			Kalv:	45 %	
Minsteareal km2					
8,00					
SA-nordomr.	Tellende areal				
Bykle	266280				
Tokke	337650			Forventet	Forventet
Vinje	174950		Kvote Nord	fellings-%	felling
778,8 km ²	778880		97	25	24
SA-søromr.					
Valle	424750				
Fyresdal	642000				
Åmli	156000			Forventet	Forventet
Bygland	395900		Kvote Sør	fellings-%	felling
1618,7 km ²	1618650		202	25	51
	Tell.				
Totalt	areal		Totalt		Sum
2397,5 km ²	2397530		300		75